Dinsdag, 4 Mei 1943

DAGBLAD

60ste Jaargang, No. 8892

AMIGOE DI CURAÇAO

CLUB TRIANON
Lunch van 12 - 2

Dit blad verschijnt dagelijks (behalve s Zondags)
Abonnementsprijs voor het Staatsdeel
ƒ 1.50 per maand [Aruba ƒ 2.—] bij vooruitbetaling.
Afzonderlijke nummers ƒ 0.10.

Adm.: Tel., 1550. Redactie Tel. 1858.
Hoofdredacteur: Dr. JOH. HARTOG
Spreekuur van de Redactie 16—18 uur.
Uitgeefster: Paulus-drukkerij.
Bureaux: Conscientiesteeg 27—29.
Adres: Postbus 80, Willemstad.

Kantoor Verenigde Staten: M. D. BROMBERG & Asso. Inc.
19 to 25 West 44th Street, New York N. Y.
Kantoor voor Redactie en Administratie Gebiedsdeel Aruba:
J. E. CROES, Postbus 14. Nassaustraat, Oranjestad, Telef. 38

CLUB TRIANON
Diner van 6 - 9.

Mateur in Tunis veroverd.

BIZERTE NOG MAAR 25 KILOMETER VER.

Achtste leger valt aan bij Takrouna.

Grote bewegingen op Middellandse Zee wijzen op nieuwe gebeurtenissen.

Nederlands patriotten ontvoeren de dochter van Seyss Inquart.

DOCHTER VAN SEYSS INQUART ONTVOERD.

Het Britse agentschap deelde mede, dat volgens den correspondent van het Franse onafhankelijke nieuwsagentschap te Istanbul, Nederlandse patriotten de dochter van Dr. Arthur Seyss Inquart, den Duitsen Hogen Commissaris voor Nederland, hebben ontvoerd. Het meisje wordt thans als gijzelaar vastgehouden.

Nederlandse kringen in Londen konden het bericht niet bevestigen.

Het bericht uit Istanbul deelde mede, dat de Gestapo geen spoor van het meisje kan vinden. Naar vermeld wordt, zouden de Nederlandse patriotten een lijst van 47 verraders van Nederland hebben opgesteld, die allen moeten worden gedood. 14 Daarvan zijn reeds gedood; o.a. Generaal Hendrik Alexander Seyffardt, vroeger Bevelhebber van het Nederlandse leger en de enige generaal, die met de Duitsers heulde. Hij werd op 8 Februari jl. doodgeschoten en naar het schijnt, is de moordenaar nooit gegrepen.

NOORDAMERIKANEN VEROVEREN MATEUR.

Edward Kennedy seint uit het Geallieerde Hoofdkwartier in Noord-Afrika:

Noordamerikaanse troepen veroverden Mateur in een opmars van 20 kilometer als hoogtepunt van bijna twee weken bittere gevechten. De Duitse troepen ontruimden deze basis en andere Noordelijke stellingen om zich op te stellen langs verkorte linies.

De Franse en Noordamerikaanse strijdkrachten, die langs de kust opereren, kwamen tot binnen 25 kilometer van de vlootbasis Bizerte. Een speciaal communiqué maakte bekend, dat Mateur, een belangrijk kruispunt van spoorwegen en gewone wegen, hedenmorgen door Noordamerikaanse strijdkrachten werd bezet.

Berichten van het front spraken ook van de Noordamerikaanse intocht in Mateur, op 28 kilometer ten Zuid-Westen van Bizerte en 55 kilometer ten Noord-Westen van Tunis. Het Franse communiqué maakte bekend, dat Franse troepen en Marokkaanse Goums verder voortgang maakten in het kustgebied, waardoor hun voorste elementen op slechts 25 kilometer van Bizerte werden gebracht. Meer dan 500 gevangenen werden door hen genomen. Ook in andere sectoren werd vordering gemaakt. Noordamerikaanse en Franse eenheden werkten gisteren samen in de bezetting van Kef Rdjal en Touila, een groep heuvels op 20 kilometer ten Noord-Westen van Mateur. Op grond van de vroeger bekende stellingen hebben de Fransen 6½ kilometer voortgang gemaakt over een woest bergterrein. Het Franse communiqué zeide, dat de Franse troepen van Generaal Marie Louis Koeltz aan het Zuidelijke front de Djebel el Dib op 4 kilometer ten Westen van Saouf bezetten en patrouilles vooruitzonden tot dicht bij het dorp zelf. Ook hier werden gevangenen gemaakt. Een Duitse tegenaanval met steun van tanks zou „een weinig terrein" gewonnen hebben tegen de Fransen meer naar het Westen in de sector ten Zuid-Oosten van Pont du Fahs (Geallieerd Hoofdkwartier in Noord-Afrika, (AP) 3.5).

ACHTSTE LEGER VALT AAN.

De British Broadcasting Corporation zeide in een Franse uitzending naar Europa, dat het Britse achtste leger na een hevige voorbereiding van de artillerie een aanval heeft geopend ten Noorden van Takrouna. De uitzending werd opgevangen door de Federal Communications Commission. De radio deelde, dat het bericht gebaseerd is op de laatste telegrammen van correspondenten, die zich bij het Britse achtste leger bevinden. Takrouna ligt op 8 kilometer ten Noord-Westen van Enfidaville (New York, (AP) 4.5).

SPECIAAL COMMUNIQUÉ VAN NOORD-AFRIKA.

Een speciaal communiqué van het Geallieerde hoofdkwartier in Noord-Afrika luidt als volgt:

„Na hevige gevechten en het volhouden van de druk gedurende de laatste dagen hebben de Noordamerikaanse troepen den vijand gedwongen in de kustgebieden over een belangrijke afstand terug te trekken. Maandagmorgen werd Mateur veroverd. Enkele honderden Duitsers werden gevangen genomen." (Geallieerd Hoofdkwartier in Noord-Afrika, (AP) 3.5).

GEALLIEERD COMMUNIQUÉ VAN NOORD-AFRIKA.

„Na tien dagen van voortdurende druk en veel hevige gevechten hebben de Noordamerikaanse troepen den vijand in de Noordelijke sector gedwongen al zijn voorste stellingen te ontruimen. Het tweede Noordamerikaanse corps vorderde in samenwerking met de Franse troepen vele kilometers in de kustsector. Mateur werd veroverd op de morgen van 3 Mei en de opmars duurt voort.

Er zijn reeds enkele honderden gevangenen gemaakt. Verder werden lichte vorderingen gemaakt in de Centrale sector, waar het Britse leger de druk op den vijand voortzet. Aan het front van het Britse 8e leger wordt flink geschoten. De patrouilles zijn actief.

Lucht: Vliegende Forten van de strategische luchtmacht, begeleid door Lightnings, bombardeerden Maandag de havenbedrijven te Bizerte. Voltreffers werden geplaatst op de havenwerken. Middelzware bommenwerpers vielen een vijandelijk vliegveld in Tunis aan. Men zag bommen ontploffen tussen de vliegtuigen op de grond.

De steigers aan de kust van Tunis werden aangevallen door gevechtsbommenwerpers van de tactische luchtmacht en er werden branden gesticht. Gevechtsvliegtuigen voerden overdag offensieve vluchten en verkenningen uit boven het gevechtsgebied. Van al deze verrichtingen worden 8 onzer vliegtuigen vermist" (Geallieerd Hoofdkwartier in Noord-Afrika, (AP) 4.5).

CHAUTEMPS MAAKT ENKELE DINGEN BEKEND.

Camille Chautemps, de Franse Vice Premier ten tijde van de Duitse wapenstilstand, zeide in een brief, welke door de „New York Times" werd gepubliceerd, dat Pétain voor hem regelingen trof om de Franse Regering in Juni 1940 naar Noord-Afrika over te brengen, doch dat de uitvoering van het plan verijdeld werd door een heftige inmenging van Laval.

„Darlan werkte trouw mede aan het plan, doch had geen deel in de beslissing." Chautemps, die thans in de Verenigde Staten van Noord-Amerika woont, zeide, dat Pétain hem had aangewezen als het nieuwe regeringshoofd in het buitenland, omdat de Maarschalk praefereerde in Frankrijk te blijven om zijn belofte aan het Franse volk na te komen. Op 19 Juni 1940, twee dagen nadat Pétain Premier geworden was, deelde President Lebrun den Maarschalk mede, dat de Duitsers opriekten naar de tijdelijke hoofdstad Bordeaux „en dat zijn regering alle vrijheid zou verliezen de bepalingen van de wapenstilstand te bespreken", gelijk Pétain had verzocht.

De volgende morgen — aldus Chautemps — bevestigde de Ministerraad met eenstemmigheid een krachtige tegenstand van Generaal Weygand, den Minister van Buitenlandse Zaken Baudoin en den Minister van Financiën Bouthillier, de beslissing van Pétain, welke door Lebrun gesteund werd, om de Franse regering naar Noord-Afrika over te brengen.

„Admiraal Darlan zorgde ervoor om in de haven van Vendres een torpedojager gereed te houden, waarop de President en de Ministers die mij vergezelden, de reis zouden ondernemen. Hij was het ook, die het schip „Massilia" ter beschikking van de leden van het Parlement stelde. Bovendien gaf hij opdracht aan een vlootdivisie, die op de Middellandse Zee kruiste, om de reis van den President met gezelschap te beschermen."

Chautemps zeide, dat het plan niet kon worden uitgevoerd, „omdat Laval, die nog niet in de regering was, zich heftig verzette tegen President Lebrun en Maarschalk Pétain en omdat zij zich aan hem onderwierpen" (New York, (AP) 3.5).

Deze krant is gedeeltelijk ongecorrigeerd.

NAAR SICILIË EN SARDINIË?

Het Britse agentschap deelde mede, dat Radio-Vichy in de namiddag meldingen maakte van grote scheepvaartbewegingen, gelijktijdig van Gibraltar en de Algerijnse wateren uit, hetgeen zou kunnen duiden op een grootscheepse aanval op Sicilië en Sardinië (Londen, (AP) 4.5).

CHURCHILL ONTVANGT EEN BOODSCHAP VAN STALIN.

Churchill ontving het volgende telegram van Stalin: „Ik verwelkom het bombardement van Essen, Berlijn en andere industrie-centra in Duitsland. Elke slag, welke wordt toegebracht door Uw luchtmacht aan de belangrijke Duitse centra, veroorzaakt de duidelijkste echo in de harten van talrijke millioenen over de gehele lengte en breedte van ons land." (Londen, (AP) 3.5).

RUSSISCH MIDDAGCOMMUNIQUÉ.

„In de nacht van 3 Mei hadden geen belangrijke veranderingen plaats aan het front. Ten Zuiden van Balakleya sloegen de manschappen van de afdeling X een aanval van het vijandelijke voetvolk af en ruimde men ongeveer honderd Hitlerieten op. Onze vliegers vielen een vijandelijk vliegveld aan, vernielden er 4 vijandelijke vliegtuigen en zetten er 8 andere in brand. In luchtgevechten boven vijandelijke vliegvelden werden 2 vijandelijke vliegtuigen neergeschoten.

Aan het Kalininfront viel een groep verkenners onder bevel van Luitenant Sokolov een Duitse stelling aan. In handgevechten doodden onze manschappen 30 Hitlerieten en veroverden zij een zwaar machinegeweer, een mortier en 20 geweren, waarna zij naar hun detachement terugkeerden. In een andere sector poogden 7 Duitse bommenwerpers de gevechtsformaties van de afdeling X aan te vallen.

Een peloton van luchtafweer-kanonniers onder bevel van Luitenant Mokhart haalde een Duits vliegtuig omlaag. Een tweede vijandelijke bommenwerper werd neergehaald door de luchtafweer-kanonniers van de batterij onder commando van Rychev.

Scherpschutters van de formatie X doodden binnen twee dagen 164 Duitse officieren en manschappen. In het gebied van Sevsk stak een verkenningspatrouille van de afdeling X een waterversperring over en deed een verrassingsaanval. Onze verkenners ruimden een garnizoen met 5 blokhuizen op en keerden naar hun afdeling terug met enkele gevangenen. Aan het Volkhovfront verwoestten onze kanonniers 10 Duitse blokhuizen en vernielden zij 3 mortieren-batterijen; tevens brachten zij twee Duitse boten met Duitse soldaten erin tot zinken. Een guerrilla-detachement, dat opereert in een der districten nabij Leningrad, overviel op 23 April een Duits garnizoen en ruimde er meer dan 40 Hitlerieten op. De guerrilla's van een ander detachement deden tussen 19 en 23 April twee vijandelijke treinen derailleren. Twee locomotieven, 20 spoorwegwagons met ammunitie en 16 vrachtauto's geladen met verscheidene vrachten werden vernield" (Moskou, (AP) 4.5).

MUSSOLINI VRAAGT HULP.

In een bericht, dat toegeschreven werd aan „Berlijnse correspondenten van bladen in onzijdige landen" zeide de radio van Marokko, dat Mussolini in een nota aan Hitler heeft gevraagd om ogenblikkelijke militaire en economische bijstand.

Tegelijk zeide het bericht, dat de nota ook vroeg, dat de Italiaanse troepen uit Tunis verwijderd wierden gelijk met en onder dezelfde omstandigheden als de Duitse troepen. De uitzending werd door de Associated Press opgevangen. (Londen, (AP) 3.5).

VEEL MINDER DAN IN MAART.

De Berlijnse radio-comentator Sertorius gaf toe, dat de „Engels-Amerikaanse scheepvaart in April belangrijk minder schepen verloor dan in Maart." Hij ontkende echter, dat de „doeltreffendheid van de duikbotenoorlog verminderd is." (Londen, (AP) 3.5).

NOORDAMERIKAANSE GEZANT IN EGYPTE.

President Roosevelt benoemde Alexander Kirk tot Gezant in Egypte en tevens tot Ambassadeur bij de Helleense regering in Caïro (Washington, (AP) 3.5).

Het nieuws van vandaag.

„Een Amigoe in de hand brengt vreugde in het land". Dit is vooral vandaag waar nu het nieuws weer aanleiding geeft om te hopen op een spoedige overwinning. Daar is de strijd in Tunis, waar de Noordamerikaanse troepen in samenwerking met de Fransen het strategische plaatsje Mateur veroverd hebben. Belangrijker dan zijn omvang te kennen geeft, is Mateur door de spoor- en verkeerswegen, die daar samenkomen. Spoorlijnen leiden in Noordelijke richting naar Ferryville, de „dynamo" van de vlootbasis Bizerte. In Zuidwestelijke richting lopen zij naar de stad Nebeur en kruisen zij de belangrijke lijn tussen Tebessa en Tunis. Van West naar Oost gaan andere spoorlijnen door Mateur van de haven Tabarka naar Tunis en verder. Grote en kleine wegen gaan van Mateur uit in alle richtingen, o.a. naar Bizerte en Tunis en andere punten het land in. Mateur ligt op een heuvel, die van de brede hoogvlakte opstijgt en is omringd door bergen. Stad en omstreken hadden vóór de oorlog een bevolking van ongeveer 4000 personen, waarvan één-derde uit Italianen bestond. Volgens het communiqué, dat door het Geallieerde hoofdkwartier in Noord-Afrika werd uitgegeven zetten de Noordamerikanen en Fransen de opmars voort. Bizerte is nog maar 25 kilometer ver... (blz. 1).

In de Centrale sector dringt het Britse 1e leger langzaam vooruit, terwijl het 8e leger blijkens de laatste berichten tot een grote aanval schijnt te zijn overgegaan (blz. 1).

Ook in Tunis het einde van de as meer nabij schijnt dan ooit, zijn er steeds meer tekenen, die erop wijzen, dat de Geallieerden in het Middellandse Zeegebied plannen koesteren voor een grootscheepse aanval; waarschijnlijk op Sardinië en Sicilië.

De strijd om de Russische Kuban is in volle gang en mogelijk is dit het begin van een grote zomercampagne. Het Russische communiqué is echter even weinig-zeggend als de laatste weken (blz. 3). Het maakt niettemin melding van luchtactiviteiten, die volgens de correspondenten in Moskou een enorme omvang hebben aangenomen. Als bevestiging hiervan is een bericht van de as, dat de Roemeense vlootbasis Constantza aan de Zwarte Zee is aangevallen (blz. 3).

Hoewel verstoord door staking van mijnwerkers heeft de Noordamerikaanse productie in de maand April nieuwe hoogten bereikt. Tegen de door Berlijn bekend gemaakte Geallieerde verliezen van 63 schepen, noemt Washington het aantal afgeleverde Noordamerikaanse schepen in dezelfde maand: 157 (blz. 3).

Frankrijks wereldroeping

door

HENRI FOCILLON.

„De wereld-roeping van Frankrijk is juist het tegenovergestelde van hetgeen men imperialisme noemt. Frankrijk legt niets op. Frankrijk baart vriendschap. Zoals iedere grote natie, doet de onze zich gelden door haar massa, door haar gewicht, door haar rijkdommen, door haar fabrieken, haar handelshuizen, haar wapens. Maar zij doet zich vooral gelden door de bovennatuurlijke waarden. Het is haar roeping te begrijpen en te doen begrijpen, de verdeelde volken in de geest te verenigen".

HENRI FOCILLON.

In een redevoering, uitgesproken door Henri Focillon op 20 December 1940 in Carnegie Hall, gaf deze een definitie van Frankrijk, die waard is in iedere bloemlezing te staan.

Henri Focillon, sindsdien overleden was een groot meester van de Franse gedachte en wetenschap. Zijn redevoering is tot nu toe nog niet gepubliceerd.

Frankrijk is het prachtige werk, dat de laatste twintig jaren miskend werd, maar dat na de bloem van zijn jeugd en de beste van zijn krachten te hebben geofferd in een vierjarige op eigen grond volstreden krijg, — moedig het hoofd verhief, op alle gebied stoutmoedig het initiatief bleef nemen, en dat in een wereld, uiteen gerukt door maatschappelijke crisissen, naar een vreedzame, en menswaardige redelijke oplossing durfde zoeken. Het Frankrijk van de strijders, het Frankrijk van de opbouwers leeft ongerept voort in de ziel van hen, die niet aan dit land gewanhoopt hebben. Deze laatsten zijn reeds talrijk, maar nog talrijker zullen ze worden. Zij zetten de strijd voort onder een edelen leider, begaafd met het genie van de oorlog. Zoals zij de eer gered hebben, zo zullen ze ook het vaderland redden. Zij zullen de grote traditie bestendigen.

Deze traditie is niet het werk van vers gebakken politieke denkers. Zij is verbonden aan het oude leven van het land, of juister zij is er de ziel van. Zij is sterker dan alle politieke stelsels. Zij domineert ze, ze worden door haar aangetrokken, en veredeld. Zij werkt voor zichzelf en tezelfder tijd voor de gehele wereld: Frankrijk is een natie, maar tevens een universele gedachte. Nooit scheidt het zich af van iets of iemand. Door de verscheidenheid der mensen heen, beoogt het den mens zelf, tot hen richt het zich, tot hen spreekt het, vóór hen leeft het. En nu nog in zijn tegenwoordige ongeluk steekt het de handen uit naar de lijdende volken en roept hun toe: Ik ben verzwakt, maar ik strijd, ik ben Frankrijk, en Frankrijk is met u.

Deze menslievende gedachte, deze historische universele rol, zijn als het ware te lezen in de trekken van zijn aardrijkskundig geheel. Hoe zou ik, na Michelet, mij onderwinden de physische en morele bouw van Frankrijk te schetsen?

Het is een meesterwerk van goed omlijnde verscheidenheid, en het is ongetwijfeld omdat het in zijn schoot de verschillende landen der aarde samenvat, dat het open staat voor de vriendschap van het mensdom.

Gelegen aan de grens van Europa, is het een land van het Westen. Op Frankrijk rust het natuurlijk lot van het Westen. Maar tezelfder tijd ook grenzend aan de Middellandse Zee, is het klimaat, levenswijze, de taal zelfs van de Zuidelijke zonen ook Frankrijks deel. Frankrijks zonen bevaren koude en warme zeeën; op deze ontmetelijke banen zijn ze vroeger op zoek gegaan naar den mens. Frankrijk is hoog land en laag land, het draagt in zich variëteiten van cultuur, levensopvatting en zeden, die het sinds duizenden jaren er aan gewend hebben het particularisme en de eenzijdigheid als een doodsgevaar te vluchten. Frankrijk is een land van steden en van dorpen, en het evenwicht tussen deze twee krachten, principe van elke superieure beschaving, resultaat van een lange samenwerkende activiteit, kan niet vernietigd of zelfs verstoord worden, zonder de ergste gevolgen met zich mee te brengen. Want alles is gemeengoed in deze soort huwelijken door de tijd tot stand gebracht, en de wetgever is niet bij machte hen te ontbinden, of te improviseren. Het dorp is er als een stad, met goed afgetekende straten, wijken, monumenten, school, kerk, gemeentehuis, molen, kasteel. De stad is er als het platteland, met haar voorsteden, tuinen, het plattelands stempel in het spreken en de gewoonten van haar inwoners. Geen enkele vorm van het gemeenschapsleven kan Frankrijk verbazen, want het kent ieder ervan,en elk van hen over de gehele wereld is aan Frankrijk eigen en bevriend. Vandaar spruit een diep gevoelen, een broederlijk gevoelen van de gelijkheid, het mooie woord van het Evangelie: „onze naaste", dat iets huiselijks en eenvoudigs heeft, — dit al bezit Frankrijk in zijn bloed. Ondanks de gruwelijkste wisselvalligheden, is en blijft het de „evennaaste" van alle vrije mensen.

Laat uw geest een ogenblik wijlen bij de vergelijking met Duitsland, onzeker in aardrijkskundige, politieke en morele inrichting, behept met een ingeboren drang tot hetgeen wij invasies noemen, barbaarse volksverhuizingen, alsook bezeten met het verlangen naar het oerwouden-leven, dat niet met de aangewezen schotel tevreden kan zijn, overal lekt, zich uitbreidt zonder tot rust te komen, en diep anarchistisch voorlopig geen andere uitweg ziet dan in een algemene slavernij. Vergeet toch nooit, dat Duitsland eerst negen eeuwen na ons zijn intrede in de Europese beschaving deed, onder de stalen vuist van Karel den Groten, en dat het negen eeuwen dichter bij het voorhistorische tijdperk staat dan wij. Deze verschrikkelijke achterstand heeft het niet belemmerd grote mensen voort te brengen, maar het peil der beschaving is de allerdaagse mens, de gemiddelde mens.

De Duitser is niet in staat zijn hartstochten te beheersen. Hij heeft de welijkheid van de geest gepaard aan de hardheid van zijn handelswijze. Bij ons is het juist omgekeerd: zachtheid van zeden, eisende hardheid van de geest.

Ziedaar waarom Duitsland denkt zichzelf gevonden te hebben in een zo Duitsers, van zuiver ras, van superieur Duitsers, van zuiver ras, van superieur ras; aan de andere kant het afschuwelijk mengsel der gewone mensen. Wel, wij, wij zijn fier een gemengd volk te zijn, zoals gij, mannen van Amerika, en wij zijn fier de eeuwen door, gesmeed te hebben zoals gij het op' het ogenblik aan het doen zijt, aan een menselijk metaal, waarvan niemand de waarde of de weerstand kan ontkennen. Frankrijk telt in zijn uitgestrekte gelederen Kelten, Iberiërs, Liguriërs,

(Vervolg op pagina 2).

Curaçao.

PASTOOR ELIE IN HET HOSPITAAL.

Gistermorgen is de Pastoor van O.L.V. van de Berg Carmel, Pater P. D. Elie O.P. ter verpleging van een lichte ziekte in het Sint Elisabethsgasthuis opgenomen. Pater Paulus Dominicus Grove O.P. van de parochie van de Heilige Rozenkrans te Pietermaai, heeft als waarnemend pastoor reeds zijn intrek genomen in de pastorie van Pastoor Elie. Men verwacht, dat de Pastoor voor aanstaande Zondag weer thuis zal kunnen zijn.

RABBIJN JOSHUA GOLDBERG SPREEKT.

Over Cultuur en Civilisatie.

Voor de vereniging Or-Chadasj sprak gisteravond in het Loge-gebouw op het Wilhelminaplein de Noordamerikaanse Vlootrabbijn Joshua Goldberg over „Cultuur en Civilisatie". Meester Eduard M. Elias leidde als voorzitter van Or-Chadasj den Rabbijn in. Op een zeer bijzondere wijze boeide Rabbijn Goldberg zijn gehoor.

Allereerst gaf hij de betekenis der begrippen civilisatie en cultuur aan en wees daarbij vooral op de tegenstelling der beide begrippen. Civilisatie, zo zeide o.a. de Rabbijn, is het steeds wisselend element, de voortdurende vervolmaking van alle technische hulpmiddelen, die telkens weer verouderen en telkens weer opnieuw volmaakt worden. De menselijke zintuigen hebben door de civilisatie als het ware een groter macht verkregen. Door de radio heeft het gehoor een ongekende uitbreiding gekregen. Het oog ziet door film nimmer mogelijk gedachte beelden. De vingerdruk ener kinderhand ontsteekt het licht en een lichte draai aan een knop is in staat honderden mensen te doden op afstanden ver buiten het bereik van het zuiver menselijk oog.

De cultuur echter is het statische in den mens. Een prachtige zonsondergang wil de mens vasthouden en hij legt het in schone verven vast: de schilderkunst. Verbeeldingen prikkelen zijn scheppend vermogen en de mens wil die uithouwen in gesteenten. Zijn wonderlijke scheppingsdrang uit hij in architectuur en beeldhouwkunst. Muziek en litteratuur dan zijn uitingen van cultuur.

Wanneer civilisaties met elkander botsen, dan ontstaat er oorlog en vernietiging. Wanneer culturen botsen, dan ontspringen daaruit vonken en vlammen, die het mensdom verrijken. De mensheid wordt daardoor weder hoger opgevoerd.

Duitsland heeft zich tot de hoogste civilisatie opgewerkt, heeft toppunten van technische volmaking bereikt. Hitler droomde van een duizendjarig rijk, waarin alleen plaats zou zijn voor de civilisatie in zijn uitzinnigste volmaking.

In ieder mens is er cultuur en civilisatie en slechts een harmonische samenhang tussen beide geeft een levenskans aan de cultuur. De Jood is in wezen een cultuurdrager. Hitler, die de cultuur bande uit zijn onzinnig opgevoerde geciviliseerde staat, moest noodzakelijkerwijze den Jood vrezen. De Jood is in wezen als cultuurdrager immers zijn tegenstander.

Rabbijn Goldberg haalde nog het woord aan van Wells', die gezegd heeft dat ieder mens een wezen op twee benen is. Een ijzeren been, dat is de civilisatie, dat altijd maar zonder meer voor uit wil. Daarnaast echter is het andere been van vlees en bloed. Dat is de cultuur, die rusten moet en leven wil die tijd moet hebben en niet onbewogen voortgaat.

Wil de wereld en de mensheid in vrede leven, dan moeten de cultuur en de civilisatie harmonieus tezamen gaan. Beiden kunnen elkaar niet missen. Zo echter de civilisatie de overhand krijge, dan worde zij noodzakelijkerwijze de vijand van de cultuur en bedreige zij alle menselijke waarde en geluk.

De zeer bijzondere rede van Rabbijn Joshua Goldberg werd met grote aandacht door de talrijke aanwezigen gevolgd. Meester Elias dankte tot slot den Vloorabbijn voor zijn schitterende woorden.

WAT „ORANJE" SCHRIJFT OVER HET STAATSDEEL CURAÇAO"

Het in Australië verschijnende Nederlandse blad Oranje (van 12 Februari) heeft een lang artikel over het Staatsdeel Curaçao, verlucht met vier foto's en zes kleine schetsmatige kaartjes van alle eilanden. Het artikel bevat gegevens over de geschiedenis, de aardrijkskunde en de economische betekenis van ons Staatsdeel. Enige meer-subjectieve passages laten wij volgen:

„Nederlands West Indië: dit betekent voor de meeste Nederlanders Suriname en Curaçao, een stukje Guyana en een eilandje in de Caraïbische Zee. Curaçao is echter meer dan het eilandje van die naam; het is het Nederlandse gebiedsdeel, waaronder zowel de Boven- als de Benedenwindse eilanden vallen, van welke laatste groep het eiland Curaçao er slechts een is. Het Nederlandse gebiedsdeel Curaçao omvat de A.B.C.- groep der Benedenwindse Eilanden, Aruba, Bonaire en Curaçao, benevens de drie Bovenwindse Eilanden St. Maarten, Saba en St. Eustatius. St. Maarten is slechts voor een gedeelte Nederlands gebied — de andere helft is Frans (Vrij Frans!).

Ook al is dit Nederlandse eilandengebied in de Caraïbische Zee in totaal slechts 1100 km.² groot, het neemt een uiterst belangrijke plaats in, zowel in het Nederlandse wereldrijk als thans in de Geallieerde oorlogsinspanning. Het zijn vooral de eilanden Curaçao en Aruba, die dit gedeelte van Nederlands West Indië welvarend hebben gemaakt en die het thans onder de aandacht van de wereld hebben gebracht. Doch ook al heeft het gebiedsdeel Curaçao een veel betere tijd achter zich dan Suriname, ook al heeft het, zoals thans weer, tijden van grote welvaart gekend, toch heeft ook Curaçao de belangstelling en het initiatief van het Nederlandse volk nodig om na de oorlog ten volle tot ontwikkeling te kunnen komen.

Ook Aruba kreeg zijn deel van de opkomende olie-industrie. Aruba's geschiedenis is veel jonger dan die van Curaçao en eerst in de laatste jaren is men van dit 200 km.² grote eilandje gaan horen. In 1925 bouwde de Standard Oil Company of New Jersey er een grote olie-raffinaderij, terwijl later ook de Koninklijke op Aruba een installatie plaatste.

Thans wonen er 28.000 mensen op het eilandje, waarvan een vijfde in de hoofdplaats Oranjestad en de overigen voor het grootste gedeelte in de splinter-nieuwe, door de olie-maatschappijen gevormde villa-dorpen, die het karakter van een Nederlandse tuinstad dragen.

De installaties op Curaçao en Aruba verwerken ongeveer 80% van de in Venezuela gewonnen olie, terwijl Aruba een 50% van de olie van Columbia te raffineren krijgt. In de laatste jaren is Aruba, wat olie betreft, den groteren broer Curaçao over het hoofd gegroeid.

In tegenstelling met Suriname is op verschillende eilanden het Nederlands als omgangstaal niet ontwikkeld of behouden gebleven. De gekleurde bevolking spreekt uitsluitend het Papiamento, hetgeen niet zoals het Neger-Engelse dialect van de Surinamers als bijtaal naast het Nederlands wordt gebruikt, doch dat de algemene omgangstaal is geworden. Het is een menging van Spaanse en Portugese woorden met hier en daar een Nederlandse of Engelse klank. Ook onder de blanke bevolking van de verschillende eilanden is het Nederlands grotendeels verdwenen.

Op de Bovenwindse eilanden bijvoorbeeld is het Engels de algemene omgangstaal en zelfs de regeringspublicaties worden begeleid door een Engelse vertaling.

De reden van deze taalverscheidenheid is het verwaarlozen van het onderwijs — dit wederom in tegenstelling met Suriname. Hoewel hierin de laatste jaren de nodige verbetering is gekomen, bleek toch nog in 1937, dat slechts 6 tot 10% van de bevolking voldeed aan de minimum eisen van algemene ontwikkeling, welke nodig zijn voor het verkrijgen van het kiesrecht voor de Koloniale Staten.

Wat zal de toekomst bieden aan het Gouvernement Curaçao? Wat lang verwaarloosd is geweest, belooft thans verwezenlijkt te worden, namelijk een nauwe samenwerking tussen Suriname en Curaçao, welke gebieden elkaar prachtig zouden kunnen aanvullen. Reeds is de wens tot nauwere samenwerking uitgedrukt in het bezoek van een Curaçaose delegatie aan Paramaribo om de basis te leggen voor deze gezamenlijke oplossing van de gemeenschappelijke problemen. Doch niet alleen Suriname en Curaçao dienen in de toekomst de onderlinge band te versterken: ook in het groot-Nederlandse Rijksverband dient Curaçao meer belangstelling en initiatief te ontvangen dan tot op heden het geval was.

Mogen Bonaire, St. Maarten, Saba en St. Eustatius dan ook nooit in die mate bijdragen tot de welvaart van het Nederlandse Rijk als hun meer gelukkige broers Curaçao en Aruba, het zijn en blijven door en door Nederlandse delen van het Nederlandse Rijk — delen, die spreken van Nederlands glorierijke geschiedenis en ontwikkeling en die alleen reeds als zodanig onze liefde en toewijding verdienen."

HET OOGSTFEEST.

De Heer W.M. Hoyer zond ons de muziek van een oogstlied, waarvoor wij buitengewoon erkentelijk zijn. De verwaarlozing, waaraan Curaçao altijd is prijs gegeven maakt het onmogelijk het stuk hier te doen clicheren, zodat wij het over een maand of wat hopen te kunnen publiceren, als het in New York bestelde cliché de belagingen des vijands weet te ontkomen en hier veilig aankomt.

VERENIGINGSNIEUWS.

— K.S.C.: Er bestaat gelegenheid tot het inschrijven voor het korfbaltournooi bij de volgende Dames: M. Sprockel, Niewindtstraat en B. Rigaud, Rio Canario.

DIEFSTAL.

Enige tijd geleden werd er bij een handelaar in de Bredestraat O.B. een diefstal van een aanzienlijk geld bedrag gepleegd. Deze zaak stond nog steeds in de belangstelling van de politie. Heden mocht het de politie gelukken den vermoedelijken dader S.C.S. aan te houden. S. bekende zich aan deze en andere diefstallen te hebben schuldig gemaakt. S., die nog geen 16 jaar oud is, belooft nog heel wat voor de toekomst.

(Vervolg van pagina 1).

Latijnen, Germanen, Scandinaviërs, Semieten en nog andere verdere rassen, die zelf ook weer gesproten zijn uit rasvermengingen van onheuglijke tijden. Het heeft ze samen gesmolten, gedrild tot een gemeenschappelijk ideaal, tot een aanhangen van zekere beginselen, die natuurlijk en noodzakelijk geworden zijn. Het heeft een onveranderlijk type van den Schepper ontvangen, zoals dit voor het gedierte geschiedt. Indien het bij machte is eèn zeker menselijk profiel te tonen, waarin alle mensen iets van zich kunnen terug vinden, dan is het Frankrijk die het getekend heeft; het is Frankrijk dat Frankrijk gemaakt heeft, niet voor zich alleen, maar voor de geheel menselijke maatschappij.

De strijd in Rusland: Boven een 28- ton Britse Mathilda-tank, bemand met Russen, gaat tot de aanval over, gesteund door soldaten met automatische snelvuurwapenen. Beneden: Majoor Kondratjev met twee kameraden bij een Britse Hurricane. In één gevecht vernietigden deze mannen 6 Messerschmitts.

DE STRIJDERS VAN NOORD AFRIKA.

Nederland.

NIEUWE BOMBARDEMENTEN OP NEDERLAND.

Het Britse Ministerie van Luchtvaart gaf het volgende communiqué uit:

„Bostons en Ventura's van het Bommenwerperscommando, geëscorteerd door gevechtsvliegtuigen, vielen Maandagmiddag objecten in Nederland aan. Hiertoe behoorden het krachtstation te IJmuiden, waar men bommen op het doel zag vallen. Talrijke vijandelijke gevechtsvliegtuigen werden ontmoet en vele gevechten ontstonden. Onze gevechtsvliegtuigen schoten 3 vijandelijke gevechtsvliegtuigen bij deze verrichtingen neer en nog 2 tijdens een vlucht boven Noord-Frankrijk. 11 Bommenwerpers en 2 gevechtsvliegtuigen worden vermist van de verrichtingen van Maandag jl." (Londen, (AP) 3.5).

NEDERLANDSE DELEGATIE TER VOEDSELCONFERENTIE.

Tot leden van de Nederlandse delegatie ter Voedselconferentie te Hotsprings (V.S.) die medio-Mei zal aanvangen, zijn benoemd: Mr. M. P. L. Steenberghe (voorzitter), Dr. G. H. C. Hart (vice-voorzitter), Dr. P. Honig, Dr. Aug. Philips, Dr. H. Riemens (secretaris). De voorzitter en de vicevoorzitter hebben de bevoegdheid gekregen zich — wanneer dit nodig mocht zijn — meer leden te assumeren.

WIJZIGING IN COMMANDO VAN HET VERRE OOSTEN.

Officieel wordt medegedeeld, dat Schout-bij-Nacht Pieter Koenraad van 1 Mei af plaatsvervangend bevelhebber over de gehele Nederlandse krijgsmacht in het Verre Oosten en bevelhebber over de Nederlandse krijgsmacht in Australië is geworden, als opvolger van Schout-bij-Nacht J. W. Coster, die een andere bestemming heeft gekregen.

NEDERLANDS VLIEGERS ACTIEF.

De vorige week hebben Nederlandse, in Austraiië gestationneerde, Nederlandse vliegers van zich doen spreken. Zij vielen Koepang, de hoofdstad van Nederlands Timor aan; zij bombardeerden met succes twee Japanse koopvaardijschepen bij Dobo (West Nieuw-Guinea).

1 MEI-VIERING WAS VERBODEN.

In Nederland mocht bij Duits decreet de dag van 1 Mei niet (dus ook niet nationaal-socialistisch) worden gevierd. Generaal Rauter verklaarde die dag tot een gewoon werkdag.

„VEELZEGGENDE KLEINIGHEDEN".

Een aantal berichten uit tijdelijk bezet Nederland kunnen worden samengevat onder het hoofd: „Veelzeggende kleinigheden". Op zichzelf zijn ze niet zo heel belangrijk, maar als symptoom zijn ze dat wel. Wat bijvoorbeeld te zeggen van het feit, dat er sinds kort niet maar zo — maar meer mag worden gefotografeerd op officiële naziebijeenkomsten? Alleen speciaal daartoe, door het Departement van Volksvoorlichting aangewezen fotografen, mogen op speciaal daartoe aangewezen gelegenheden, van speciaal daartoe bepaalde momenten, foto's maken. Andere foto's zullen worden in beslag genomen en vernietigd, en de betreffende fotografen zullen worden gestraft. Men vermoedt, dat dit samenhangt met ijdelheid van minder fotogenique mijnheren, doch ook met angst voor later.

Een tweede „kleinigheid" is een artikel in „Volk en Vaderland" (van 20 April), dat schrijft, dat „dineren en wijn drinken, tegen prijzen, die alleen maar zwarte-markt-handelaars zich zouden kunnen veroorloven, door N.S.B.-ers verraad aan Mussert is, aan onze frontsoldaten en aan onze beginselen. Wij doelen hier niet alleen op de zogenaamde opportunisten in onze partij, doch ook op mensen, die voor Mei 1940, goede kameraden waren, doch die zich thans misdragen. Terreur kon hen niet breken, doch weelde wel. Vooral de weelde van plotselinge relaties met hooggeplaatsten, van vroeger ongedachte toegang tot hogere kringen."

En tenslotte nog een kleinigheid, die al even duidelijk — en in wezen: belangrijk — is als beide vorige: een advertentie van ouders, wier zoon naar Duitsland moest om verplichte arbeid te gaan verrichten. De advertentie stond in de „Vlissingsche Courant" (van 16 April) en luidt als volgt: „Wij zijn diep getroffen door de bewijzen van sympathie, die wij hebben ontvangen bij het vertrek van onzen lieven zoon Jan. Wij danken allen zeer hartelijk. Jan verzoekt ons u te zeggen, dat hij u spoedig hoopt terug te zien."

Een kleinigheid? Het lijkt wel een overlijdensadvertentie.

VEILIG MAKEN DES STILLEN OCEAANS ALS OORLOGSDOEL.

Een van de belangrijkste verklaringen de laatste tijd door staatslieden afgelegd is die van den Heer Vinson, voorzitter van het Noordamerikaanse „House Naval Committee". Deze heeft verklaard, dat het noodzakelijk is een sterk systeem van verdedigingswerken in en rond de Stille Oceaan te bouwen in gezamenlijke arbeid van alle Verenigde Naties, teneinde rust en vrede te verzekeren en te handhaven.

„Wij willen Japan precies zo grondig verslaan als Hitler en vervolgens moeten wij ervoor zorg dragen, dat de agressie-bedreiging uit deze wereld verwijderd worde. Daarom hebben de Verenigde Volken een reeks van lucht- en zee-bases nodig, waarop het mogelijk moet zijn een groot verdedigingssysteem op te bouwen. De Japanse bases zullen nooit meer aan de Japanners mogen worden teruggeven. De Verenigde Staten van Noord-Amerika hebben geen enkele territoriale aspiratie. En zij zullen de Nederlandse, de Chinese, Australische, Britse en Franse souvereiniteit eerbiedigen. Wij willen alleen de Stille Oceaan veilig."

Tot zover de Heer Vinson.

Wij spreken de laatste tijd veel over het „winnen van de vrede"; welnu: de verklaring, die de Heer Vinson ten aanzien van de Nederlandse souvereiniteit in Azië heeft afgelegd, is reeds een aardige stap naar deze vreedzame overwinning voorzover deze door Nederland moet worden behaald.

De Heer Vinson is een ernstig man, wiens positie in het openbare leven der Verenigde Staten meebrengt, dat hij niet lichtvaardig is bij het afleggen van verklaringen van zo groot belang als deze. Wij hebben alle reden ons daar oprecht over te verheugen.

Roemeense vlootbasis Constantza gebombardeerd

NIEUWE RECORDS IN NOORDAMERIKAANSE PRODUCTIE.

Bolivia's President arriveert in de V. S.

NOORDAMERIKAANS MATERIAAL VAN ALASKA UIT NAAR RUSLAND?

De Berlijnse corespondent van Stockholms „Tidningen" telegrafeerde door de strenge Duitse censuur heen, dat Rusland tijdens de zomermaanden een gstadige stroom van oorlogsmateriaal van de Verenigde Staten zal ontvangen via Alaska en de Noordelijke IJszee. Deze route — zo seinde de correspondent — is vrij van de bedreiging van Duitse duikboten en vliegtuigen. Het bericht zeide, dat de convooien uit de havens aan de Westkust van de Verenigde Staten en Canada zullen vertrekken en „niet het geringste verlies zullen lijden."

Het feit, dat de Duitse censuur dit bericht doorliet werd in sommige kringen te Stockholm beschouwd als een bewijs, dat de nazie-leiders met de propaganda een grondwerk leggen voor verontschuldigen zo de Duitse campagne in Rusland in de aanstaande zomer zou blijven steken. (Stockholm, (AP) 3.5).

STEEDS MEER NAAR RUSLAND.

De Noordamerikaanse Administrateur van de Steunverlening, Edward Stettinius Jr., deelde mede, dat de Verenigde Staten van Noord-Amerika meer vliegtuigen naar Rusland hebben gezonden dan naar enige andere Geallieerde of enig ander gevechtsgebied. Dit nieuws werd met vreugde verwelkomd in alle kringen, in het biezonder nu een grote luchtactiviteit aan het Russische front heerst. Ook opwekkend was het nieuws, dat 90% van de voedselverschepingen naar het Sovjet-leger en de arbeiders van Groot Brittannië is gezonden. En het voedsel blijft de Sovjet-Unie binnenstromen uit de Verenigde Staten (Moskou, (AP) 4.5).

DONALD NELSON OVER DE U.S.A.-PRODUCTIE.

Donald Nelson, Voorzitter van de oorlogs-productieraad, maakte bekend, dat in Maart een record-brekende productie in vliegtuigen, oorlogs- en koopvaardijschepen bereikt is, doch dat de wapenproductie in het eerste kwartaal van dit jaar nog onvoldoende is om aan de militaire plannen voor 1943 tegemoet te komen.

De vliegtuigenbouw steeg tot 6.200 vliegtuigen. Het aantal viermotorige vliegtuigen voor de maand werd voor de eerste maal gebracht op meer dan 500. De bouw van oorlogs- en koopvaardijschepen heeft de grootste omvang bereikt. Nelson wees op de voltooiing van een slagschip van 45.000 ton ,terwijl er nog meer gereed komen. „Ik verwacht, dat van nu af aan veel meer grote oorlogsschepen, waarmede aan het begin van de oorlog begonnen werden, in actieve dienst zullen komen". Nelson deelde mede, dat de gehele productie van munitie in Maart 11 procent meer bedroeg dan in Februari. „In het eerste kwartaal van 1943 maakten wij bijna 18.000 stukken geschut, waarvan meer dan 7000 luchtdoelkanonnen en meer dan 8000 antitankkanonnen. Onze fabrieken hebben ook ongeveer 235.000 machinegeweren gemaakt en meer dan een millioen geweren en submachinegeweren."

Nelson waarschuwde, dat de staalproductie een hoogtepunt bereikt en dat de bewapeningsdoeleinden niet kunnen worden bereikt, tenzij de productie-snelheid 50 procent toeneemt boven de records van het eerste kwartaal. „De aanmaak van munitie tijdens het eerste kwartaal was maar 18 procent van de aanmaak, welke voor het gehele jaar vastgesteld is, waaruit blijkt, dat in de volgende kwartalen een gemiddelde van 27 procent van het geheel of anderhalf maal zoveel als in het eerste kwartaal moet worden gemaakt, teneinde tegemoet te komen aan de militare vereisten.

De productie van wapenen in Maart vergeleken met die van Februari volgt: Vliegtuigen: 11 procent meer; grondwapenen (tanks, kanonnen enz.): 7 procent meer; schepen voor Marine en Leger: 14 procent meer; koopvaardijschepen: 7 procent meer; diverse munitie (voertuigen, uniform enz.): 12 procent meer. De Schatkist gaf $ 7.112.000.000 in Maart uit voor oorlogsdoeleinden, dit is 4 procent meer dan in Februari. De index van de wapenproductie, waarbij November 1941 op 100 wordt gesteld, heeft thans 533 bereikt (Washington, (AP) 4.5).

CONSTANTZA GEBOMBARDEERD.

Radio-Rome zeide in een bericht uit Bucuresti, dat Geallieerde vliegtuigen een luchtaanval hebben gedaan op Constantza, de Roemeense haven aan de Zwarte Zee. Men zeide, dat er slachtoffers vielen onder de burgerbevolking, doch dat de aangerichte schade gering is. Twee vliegtuigen zouden zijn neergeschoten.

De laatste aanval op Roemenië werd op 13 September 1942 gedaan door Russische vliegtuigen, toen Bucuresti en andere plaatsen werden gebombardeerd (Londen, (AP) 4.5).

GELUKWENSEN VAN ROOSEVELT AAN DE POOLSE REGERING.

President Roosevelt zond ter gelegenheid van Polens feestdag op Maandag een boodschap aan President Wladyslaw Raczkiewicz, waarin hij zeide: „Ik wens op deze dag van Polens nationale verjaardag U en het volk van Polen mijn meest oprechte en beste wensen te zenden. Ik ben blij deze gelegenheid weer aan te grijpen om te laten blijken hoe diep het Noordamerikaanse volk de dappere zelfopofferende wijze bewondert waarop het Poolse volk en zijn dappere leger de strijd aan de zijde der vrijheid en rechtvaardigheid voortzet tegen onzen gemeenschappelijken nazie-vijand, binnen en buiten Polen".

Op 3 Mei 1791 aanvaardde Polen na een bloedloze omwenteling de eerste democratische grondwet van het Europese vasteland (Washington, (AP) 4.5).

EDEN OVER DE POOLS - RUSSISCHE QUAESTIE.

Anthony Eden veroordeelde in een verklaring voor het Lagerhuis over de Pools-Russische betrekkingen het „cynisme, dat de nazie-moordenaars van honderdduizenden onschuldige Polen en Russen toestaat gebruik te maken van een verhaal van massa-moord in een poging de eenheid der Geallieerden te verstoren".

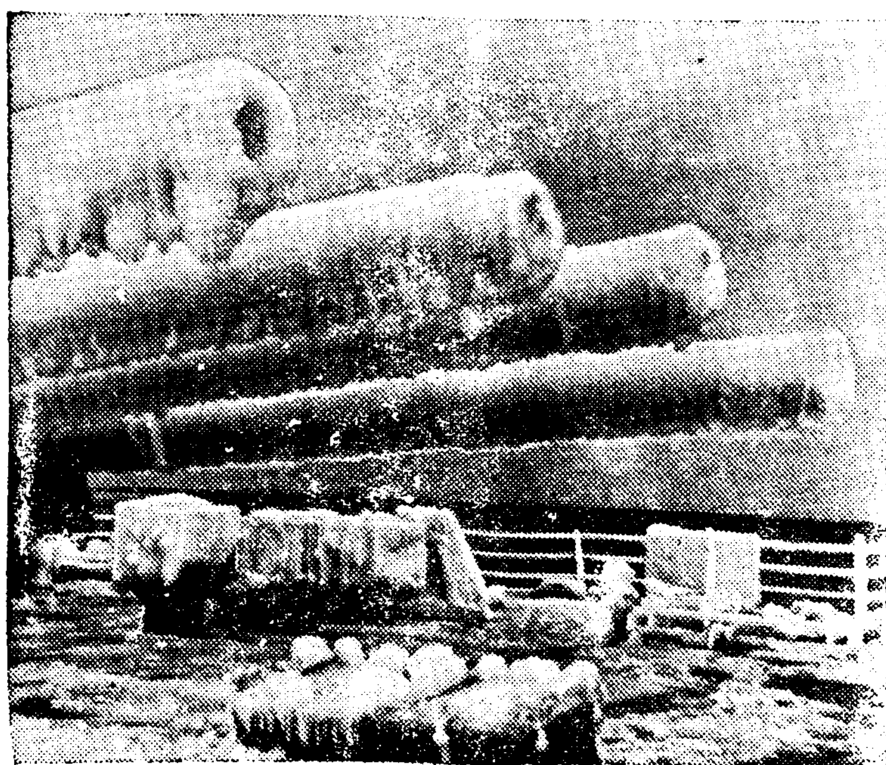
Hij verklaarde, dat de Britse Regering haar invloed heeft aangewend van het begin af in een poging de Polen en Russen ertoe over te halen zich niet te laten beetnemen door deze Duitse manoeuvres.

„De Regering neemt niemand kwalijk behalve den gemeenschappelijken vijand voor het dispuut, dat ontstaan is door de Poolse eisen voor een onderzoek van het Rode Kruis naar het Duitse verhaal, dat de Russen duizenden Poolse officieren begin 1941 nabij Smolensk vermoordden. De Poolse eisen worden sindsdien beschouwd als 'vervallen'."

Eden verklaarde, dat het enige verlangen van de Regering is om de breuk „zo snel mogelijk" te herstellen. Te dien einde werkt Groot Brittannië „ten nauwste samen met de Verenigde Staten" (Londen, (AP) 4.5).

PRESIDENT VAN BOLIVIA ARRIVEERT IN DE U.S.A.

De volledige militaire eerbewijzen werden gegeven aan Bolivia's dynamische President en soldatenheld Enrique Penaranda, toen hij heden per trein uit Miami vertrok naar de hoofdstad van het land om zich te voegen bij President Roosevelt. Hoge diplomatieke en militaire overheden begroetten den 51-jarigen President toen hij Maandagavond per vliegtuig aankwam na een vlucht over de Caraïbische Zee. Een militaire erewacht stond opgesteld toen hij uit het viermotorig vliegtuig stapte en verklaarde: „De overwinning voor de Verenigde Landen is verzekerd" (Miami, (AP) 4.5).

Zelfs in het hoge Noorden houdt de Britse vloot de wateren zuiver van den vijand. Een slagschip op patrouille. Deze foto geeft een wel duidelijk beeld van de zware taak der bemanning, om de schepen steeds gevechtsklaar te houden. Deze tocht in het hoge Noorden zijn nodig om de bevoorradingslijnen naar Rusland open te houden.

DE STRIJD ROND NIEUW GUINEA IN APRIL.

Naar bekend gemaakt werd uit het Geallieerde Hoofdkwartier in Australië hebben MacArthurs Liberators en Vliegende Forten 39.000 ton aan Japanse schepen in de maand April tot zinken gebracht, op andere wijze vernietigd of beschadigd, niettegenstaande het haast voortdurende slechte weer waardoor aanvallen op grote schaal onmogelijk werden gemaakt. Bovendien hebben zware bommenwerpers, gevechtsvliegtuigen en afweerbatterijen 68 vijandelijke vliegtuigen gedurende de maand vernield en waarschijnlijk nog 28 vernield. Van de schepen, die de vijand verloor, werd 27.500 ton tot zinken gebracht of vernietigd en 65.800 ton beschadigd. Hiermede is het totaal, dat sedert Augustus van het vorig jaar — bij het begin van de krijgsverrichtingen in het gebied van Nieuw Guinea — werd verntetigd of beschadigd, gebracht op 654.000 ton.

Geen Geallieerde zware bommenwerpers gingen in de afgelopen maand in luchtgevechten verloren. Bij de grote Japanse aanvallen op Port **Moresby, Oro-baai en Milne-baai alsook bij Geallieerde aanvallen op vijandelijke bases werden 26 vijandelijke** bommenwerpers, 36 gevechtsvliegtuigen en 6 duikbommenwerpers vernield. Waarschijnlijk werden nog 13 bommenwerpers, 2 duikbommenwerpers en 13 gevechtsvliegtuigen vernield. 8 Vijandelijke vliegtuigen werden door het luchtdoelgeschut neergeschoten (Geallieerd Hoofdkwartier in Australië, (AP) 3.5).

COMMUNIQUÉ VAN DE NOORDAMERIKAANSE MARINE.

De Noordamerikaanse Marine gaf het volgende communiqué uit:

„Stille Zuidzee (alle data zijn Oosterlengte): Op 2 Mei bombardeerde een strijdmacht van Avenger torpedobommenwerpers, geëscorteerd door Wildcat gevechtsvliegtuigen, de Japanse installaties te Munda in de Centrale Salomonseilanden. Voltreffers werden geplaatst op het vliegveld de startbaan en omliggend terrein.

Noordelijk deel van de Stille Oceaan: Op 1 Mei deden formaties van legervliegtuigen dertien aanvallen op Kiska. Liberator zware bommenwerpers, Mitchell middelzware bommenwerpers alsook Lightning en Warhawk gevechtsvliegtuigen namen aan de aanvallen deel.

Een grote ontploffing werd gezien in de buurt van het Noordhoofd. De startbaan werd beschadigd en een dikke rook werd in andere gebieden gezien. Dezelfde dag wierpen Liberator zware bommenwerpers bommen op vijandelijke doelgebieden aan de Holtzbaai en de Chicago-haven van het eiland Attu." (Washington, (AP) 3.5).

COMMUNIQUÉ VAN NEW DELHI.

Het gezamenlijke oorlogscommuniqué van New Delhi luidt als volgt:

„Aan het Arakan-front werd gisteren de patrouille-activiteit onderhouden door beide partijen, doch de algemene situatie bleef onveranderd. Als steun voor de grondstrijdkrachten vielen bommenwerpers en gevechtsvliegtuigen van de Royal Airforce vijandelijke objecten in het gevechtsgebied aan. Gistermorgen vroeg bombardeerde een formatie van Blenheims, begeleid door Hurricanes, de stad Akyab. Voltreffers werden gezien op het doelgebied en er werden talrijke branden gesticht. In de afgelopen nacht bombardeerden Hudson-vliegtuigen opnieuw de stad Akyab en twee andere dorpen op het eiland Akyab, die door den vijand bezet zijn. Er werden goede resultaten behaald. Al onze vliegtuigen keerden veilig terug. Een vliegtuig, dat als vermist werd opgegeven in het communiqué van 2 Mei, is gevonden en de bemanning bevindt zich in veiligheid" (New Delhi, (AP) 4.5).

DE STRIJD IN CHINA.

Het Chinese communiqué deelde mede, dat Japanse valscherm-troepen en vliegtuigen driemaal poogden het strategische spoorwegdorpje Tofakhen te veroveren, doch er telkens uit werden verdreven door hard vechtende Chinese troepen in de bittere krijgstocht om de Taiheng-bergen. Het Chinese communiqué zeide: „De Chinezen hebben de situatie thans in handen". Verder werd gezegd, dat de gevechten in het woeste bergland verwoed voortduren en dat gevechten van man tegen man dikwijls voorkomen. De Japanners gebruiken infiltratie-tactieken en veroverden nog een strategisch keten van de Taiheng-bergen doch werden er uit verdreven. Een Japanse opmars in het Zuiden van Hwajung in het Noorden van de provincie Honan uit zou ook zijn afgeslagen. Hwajung werd de vorige maand door de Japanners veroverd en sindsdien hebben er verwoede gevechten plaats gevonden. In de Zuidelijke provincie Yunnan verloren de Chinezen op 20 April een kleine stad tegen een Japanse colonne, die in Noordelijke richting oprukte van Tenghung — ten Westen van de rivier Salween uit. De Japanners trokken toen op naar twee andere punten en zijn gewikkeld in verwoede gevechten (Tsjungking, (AP) 3.5).

Radio-Berlijn deelde mede, dat volgens het Japanse communiqué 20.000 Chinese mantroepen omsingeld zijn aan de Peiping-Hankow spoorlijn en dat uitgelezen Japanse eenheden krachtig gesteund door vliegtuigen, oprukken en Noorden en Oosten van Tanghsien, in het Noordoostelijk deel van de provincie Hopei (New York, (AP) 3.5).

JAPANSE VLIEGTUIGEN ONDERSCHEPT.

Een communiqué uit het Hoofdkwartier van Luitenant-Generaal Joseph W. Stillwell luidt: „Op 2 Mei onderschepten gevechtsvliegers van de Noordamerikaanse leger-luchtmacht een formatie van ongeveer 30 Japanse vliegtuigen boven de provincie Hunan. Na de vijandelijke poging te hebben verijdeld om een der bases van de 14e luchtmacht aan te vallen, betrokken de vliegers den vijand in een lopend gevecht, waarbij 6 overwinningen werden geboekt en waarschijnlijk nog 7 andere vijandelijke vliegtuigen werden vernield. Een onzer vliegers ging in het gevecht verloren. Alle andere vliegtuigen keerden veilig naar huis terug" (Tsjungking, (AP) 4.5).

DEZELFDE EISEN.

John L. Lewis, Hoofd van de Verenigde Mijnwerkers, verklaarde, dat de eisen van de mijnwerkers ten opzichte van de Noordamerikaanse regering dezelfde zullen zijn als oorspronkelijk werden gesteld aan de eigenaars: namelijk een bijslag van twee dollar per dag, plus nog enkele andere voordelen (New York, (AP) 3.5).

ALLERLAATSTE NIEUWS

— Moskou: Het nieuws van de nieuwe Geallieerde successen in Tunis, biezonder de verovering van Mateur, werd met vreugde begroet door het Russische volk, dat verlangend uitziet naar he einde van de Afrikaanse campagne, hetgeen waarschijnlijk zal worden gevolgd door het vestigen van Stalins voorspelde tweede front in Europa. Een gedetailleerde kaart werd door „Rode Ster" gepubliceerd, waarop de Geallieerde voortgang wordt getoond.

— Stockholm: Berichten uit Berlijn aan Zweedse nieuwsbladen boden een verscheidenheid van uitleggingen voor de daling in de scheepvaartverliezen van de Geallieerden in de maand April. Een van deze uitleggingen was, dat de Geallieerden blijkbaar voorbereidingen treffen voor de invasie van Europa. Het Duitse nieuwsblad „Boersen Zeitung" zeide dat er in April „minder convooien waren om op te schieten". Men herinnerde eraan, dat het aantal convooien afnam vlak vóór de Noordamerikaanse landingen in November van het vorig jaar. Men is daarom van mening, dat de Geallieerden hun schepen ophopen voor een nieuwe invasie.

— Londen: Het Italiaanse communiqué geeft de ontruiming van Mateur toe.

— New York: De Britse radio zeide in een uitzending, die door de Columbia Broadcasting Company werd opgevangen: „Lange afstands Geallieerde kanonnen hebben Ferryville thans onder vuur en verschillende vliegvelden van de as in dat gebied zijn onhoudbaar geworden door het granaatvuur". Ferryville ligt aan de Zuidwestelijke kust van het Meer van Bizerte op ongeveer 13 kilometer van de vlootbasis af, welke gelegen is aan de Noordoostelijke kust. **De radio zeide, dat de Noordamerikanen zijn gestuit op een nieuwe verdedigingslinie „bij de opmars naar Ferryville".**

— Vooruitgeschoven basis voor Vliegende Forten in Noord-Afrika: Vliegende Forten, die in uiterst slecht weer opereren, bestookten een grote vloot van meer dan honderd schuiten te Bizerte, terwijl de Noordamerikaanse grondstrijdkrachten de grote vlootbasis in de rug bedreigen met de verovering van Mateur. Of de schuiten zullen worden gebruikt voor een evacuatie of dat zij tijdens het slechte weer voorraden hebben aangevoerd is niet bekend. Zij kunnen echter worden gebruikt voor de ontruiming van troepen, aangezien zij langs de kaden liggen voor een snelle actie.

— New York: Radio-Moskou zeide in een bericht uit Moskou, dat Pierre Laval een overeenkomst getekend heeft bij de conferentie met Hitler, volgens welke Nice, Savoye en Corsica na de oorlog aan Italië worden afgestaan. Het bericht is niet bevestigd van andere zijde.

Britse voetvolk en woestijncommando's trekken door de zandvlakten voort in achtervolging van Erwin Rommels heirscharen.

De Nederlandse Kunstenaars strijden.

Afkeer voor het Nationaal-Socialisme

Wij hebben, aldus Vrij Nederland, beloofd terug te komen op de strijd, die onze kunstenaars van het eerste ogenblik af hebben aanvaard om niet onder de macht te komen van het cultuur-vernietigend fascisme. Wij beloofden het verloop te vertellen van Goedewaagens pogingen om hen door Cultuurraad en Cultuurkamer aan Hitlers Nieuwe Orde te ketenen.

Behalve de schilders, over wie wij het in vorengenoemd artikel gehad hebben, bedankten ook de architecten, beeldhouwers, toneelspelers, en zelfs de in het verenigingsleven wat zwakke musici en journalisten, voor de „eer" om voor Hitler te werken.

De gilden van Goedewagen.

Menig journalist verhuisde naar de Veluwe, en toen Goedewaagen met zijn „gilden" begon en de eis stelde, dat iedereen daarvan lid zou worden, weigerden de kunstenaars en masse. Bij de toneelspelers was het alleen Van der Lugt Melsert, die spoedig naar het gefluit van den vogelaar luisterde, bij de beeldhouwers was het Polet (notabene de man, die o.a. het Domela Nieuwenhuis-monument heeft gemaakt!). Onder de architecten was, zelfs al vóórdat de Duitsers het hem vroegen, H. Th. Wijdeveld de zwakke broeder. Wijdeveld heeft reeds in September 1940 een boekje uitgegeven, dat (ongeveer) heette: „Naar een Nieuwe Orde". Deze sierkunstenaar, die te ongelegener tijd ook aan architectuur is gaan doen, huwde in dat boekje de ideeën van Le Corbusier met zogenaamde verwezenlijkingsmogelijkheden, die door Hitler en Mussolini zouden zijn gebracht! Dit is zeer vermakelijk, als men bedenkt, hoe gehaat de „gedegenereerde" kunst van Le Corbusier is bij de voor het Walhalla bestemde Germanen van Rosenberg en Hitler.

Maar om tot de zaak te komen: De toneelspelers werden met veel dreigement gedwongen zich in een gilde te laten inschrijven, doordat o.a. aan zulk een inschrijving het recht om te spelen verbonden werd, en niet spelen beschouwd zou worden als „sabotage". Zo ging het ook met de journalisten. Maar toen stond de bezetter voor zwaarder werk: de beeldende kunstenaars.

Steeds weer kwam Goedewaagen tot hen met zijn „gilde"-idee. De beeldhouwers weigerden als één man op Polet na. Zij wisten, dat zij niet meer zouden kunnen verkopen, niet meer exposeren, ja zelfs niet meer werken, want dat zou worden gecontroleerd. Er is ook door inspecteurs gecontroleerd. Een beeldhouwer trok van den beginne af zijn schouders op en zeide: „Nou, dan gooien we de tent maar dicht". De schilders waren meer verdeeld. Het oude genootschap Arti et Amicitiae b.v. „week voor het geweld". De architecten waren sterk. Zij gaven een prachtig antwoord. Zij deelden Goedewaagen mede, „dat zij op grond van de individuele bewegingsvrijheid, noodzakelijk voor het werk eens kunstenaars, niet in staat waren toe te treden". Er waren nog mooiere, ons niet precies overgebrachte zinnetjes in hun brief, die impliciet de veroordeling inhielden van het Nationaal-Socialisme.

De Culturele Unie-bewegingen.

Ongeveer tegelijkertijd, of misschien al iets eerder, ontstonden in Nederland een paar bewegingen, die men culturele Unie-bewegingen zou kunnen noemen. De kunstenaars hadden de bui zien aankomen en kropen als het ware bij voorbaat in eigengemaakte gilden. Reeds in het begin van de bezettingsstrijd was b.v. Professor Schoenmaker daarmede bezig (die, zoals men zich herinnert, later gefusilleerd is). Hij richtte met anderen een nieuwe B.N.A. (Bond van Nederlandse Architecten) op, waartoe de oude B.N.A. en de N.I.V.A. toetraden. Het gelukte den oprichters niet, alle architecten mede te krijgen, o.a. niet de Rooms-Katholieke en ook niet de vereniging „de 8". Deze laatste vereniging liet weten, dat ze eigenlijk geen vereniging was.

Intussen groepeerden zich enige rooms-katholieke architecten rondom Professor Granpé Molière. Dezen hadden, weldra versterkt ook door niet-geloofsgenoten, hun vergaderingen in het zg. Molenhuis, dat als wij niet verkeerd zijn ingelicht, in Doorn zich bevindt. Dus ook iets dezelfde ontstaansgrond als de staatkundige „Unie" had.

Met al die dingen waren onze culturele landverraders echter niet tevreden! In de herfst van 1941 kreeg de door Professor Schoenmaker uitgebreide B.N.A. plotseling een „Verwalter". Daarvoor werd gebruikt een man, wiens naam men ons niet heeft kunnen noemen, maar die een aannemer of zg. bouwkundige uit Schiedam of Schiebroek was. De Verwalter had zijn voet nog niet in het bureau van de Bond gezet, of het gehele bestuur was reeds afgetreden. Desgelijks deden alle leden. Goedewaagen zat intussen met zijn neus op de statuten van deze nieuwe B.N.A. en ontdekte, dat men alleen een maand vóór de afloop van het kalenderjaar als lid kon bedanken. Men was in de herfst van '41 en hij zeide per circulaire: „U bent dus allen nog lid."

Krompholler wil vooruit.

Van deze situatie maakte een architect gebruikt, die evenals Wijdeveld altijd van een te grote persoonlijke ambitie is bezeten geweest: Kropholler. Zoals men weet heeft deze Kropholler nog al wat rooms-katholieke gebouwen, ook bankgebouwen e.d. op zijn naam staan en is hij ook zeer zeker een architect van enige betekenis. Herhaaldelijk echter, zoals b.v. toen het om het herbouwen van het Leidse stadhuis ging, heeft hij met ellebogen en benen gewerkt om zichzelf benoemd te zien. Het is deze man geweest, die ogenblikkelijk gebruik maakte van de omwenteling, die zich aan het bekende tijdschrift van de B.N.A. op last der Nazies voltrok. Innerlijk en uiterlijk paste dit, sedert de Verwalter het voor het zeggen had, aan de Nieuwe Orde aan en werd sedertdien hoofdzakelijk volgeschreven door Kropholler. Deze man schreef trouwens 2 weken na de capitulatie alreeds in de „Telegraaf": „Het moet maar eens uit zijn met Le Corbusier, enz." Le Corbusier ontaarde kunst. Om der wille van de Hitlersmeer, likte de kat de kandeleer.

In de B.N.A., dat zijn bestuur verloren had, bleef een onzichtbare kern, die leiding gaf. Op advies hiervan aanvaardden plotseling zo goed als alle leden opnieuw het lidmaatschap. De bedoeling was duidelijk. Als men er állen inzat, en dan geen hand uitstak, kon de vijand weinig kwaad doen en deed men zelf ook geen kwaad. Maar sommigen was zelfs de schijn te erg. Het waren er een achttal, de meesten met bekende namen, en sommigen met belangrijke posities. Deze weigerden pertinent. Wat er met deze mensen gebeurd is, weten wij niet.

Eigenlijk is het hier door ons vertelde verloop van zaken toepasselijk niet alleen op de architecten. Ook met de schilders enz., is het ongeveer zo gegaan. En ook de schilders hebben hun martelaren gehad, en daar zijn zeer belangrijke schilders onder, die geen enkel zelfs maar schijnbaar compromis hebben aanvaard. Zo kunnen wij gerust, de algemeenheid der kunstenaars in het oog nemend, zeggen: De Nederlandse kunstenaars hebben hun Vaderland gediend. En dienen het.

BUITENLAND.

CHURCHILL OVER HUISGEZIN EN SCHOOL.

„Het godsdienstig element moet nooit aan het onderwijs ontnomen worden", verklaarde dezer dagen minister-president Winston Spencer Churchill. „De godsdienst is de rots in het leven en het karakter van het Britse volk, waarop het al zijn verwachtingen bouwt en al zijn zorgen werpt. Ik verheug mij te horen van de enorme voortgang, die er onder de godsdiensten bestaat om zichzelf te bevrijden van sectarische jalouziën en vooroordelen, terwijl zij daarnaast toch met grote ijver de grondbeginselen van hun eigen geloofsschat bewaren".

Churchill vervolgde aldus: „Na de schooljaren moeten wij onze jeugd niet onverzorgd en zonder toezicht op de arbeidsmarkt loslaten. De jeugd vat de arbeid in het blinde dikwijls op een eerlijke manier aan, doch bemerkt spoedig het zo droeve einde. Wij moeten plannen maken, opdat onze jonge mensen de kans krijgen hun algemene opvoeding hoger op te voeren en ook hun biezondere opleiding, die ze beter zal maken voor hun arbeid".

Vervolgens sprak Churchill over de geboortebepaling: „Binnen 30 jaren zal, indien de toestand niet verandert, een kleiner arbeidende en vechtende bevolking een bijna tweemaal zo groot aantal oude mensen moeten onderhouden en beschermen. Over 50 jaren zal de toestand nog de wereld wil behouden en als een grote mogendheid wil blijven voortleven, die zichzelf tegen vreemde onderdrukking kan staande houden, dan moet ons volk met alle middelen er toe aangezet worden groter huisgezinnen te stichten.

Derhalve is het van het grootste belang weldoordachte plannen uit te voeren om de ouders te helpen hun kinderen op te voeden. De zorg voor de jeugd en de instelling van gezonde hygiënische toestanden voor de moeder hebben een grote invloed op de toekomst van het ras. Al deze problemen worden, ik verzeker u wel overwogen en zullen uitgewerkt worden in de werkelijkheid".

DUITSE STIJL.

Ook in Duitsland probeert de regering natuurlijk aan geld te komen, door het verkopen van oorlogsobligaties.

Duizenden mensen proberen die obligaties aan den man te brengen. En dat is niet altijd makkelijk. Toen iemand onlangs een obligatie van 500 mark probeerde te verkopen, zeide de aangesprokene:

„Wie garandeert mij, dat ik dat geld ooit terugzie?"

„Dat garandeert de Führer!" was het antwoord.

„En als den Führer nu eens iets overkomt?" vroege de eerste weer.

„Dan waarborgt Goering de terugbetaling!"

„Maar als er met Goering nu eens iets gebeurt?"

„Dan staat de Partij als één man garant."

„Ja, dat is alles goed en wel", zeide de eerste weer, „maar...... als met de Partij eens iets...... gebeurt?"

„Kom, kom", zeide de verkoper, „zou dat je geen 500 mark waard zijn?"

OTTAWA STAD VIR VREDESKONFERENTIE?

Uit „Die Transvaler".

Ottawa. — Ottawa mag gekies word as die plek vir die vredeskonferensie, volgens menings wat vandag hier uitgespreek is.

Die „Ottowa Journal" verklaar dat dit nie onmoontlik is dat hierdie voorstel aan die hand gedoen is deur die Eerste Minister, mnr. MacKenzie King of deur pres. Roosevelt tydens een van hul resente samesprekings by die Wit Huis nie. Die blad wijs voorts daarop dat Ottawa gunstig geleë is aangesien dit halfpad tussen Londen en Washington.

NIEUWS UIT DE KATHOLIEKE WERELD.

— In Mantsjoerije gaat het leven in de missie tamelijk rustig door. De missionarissen konden hun werk uitbreiden; 10 paters, 1 broeder en 23 cathechisten doen er goed werk. Missiescholen geven onderricht aan 400 jongens en 230 meisjes.

— Verenigde Staten van Noord-Amerika: Kleurlingen-missie. Deze missie arbeidt onder 13 millioen kleurlingen, waaronder zeer weinigen Katholiek. Er is hier veel te doen, zeer biezonder in de kleurlingenwijk van New York, Haarlem. 600 Volwassen kleurlingen werden er gedoopt. Er zijn 7[…] scholen met 15.000 kinderen. Er zij[n] 135 Paters van St. Jozef. 70 Cleric[…] studeren aan het seminarium, dat ver[…]bonden is aan de Universiteit van Ne[w] York. Er is een groot aantal bekee[r]lingen onder de kleurlingen, dat ze[…] toegewijd is. Ze ondervinden de mi[s]achting en vijandschap van hun omge[…]ving.

EMMASTAD

WACHTDIENSTEN: Di. 4 Me[i]

Telegram Afdeling: Thomas, te[l.] 553, Hotel Kamer 5A.

Shipping & Supplies: De Vliege[…] tel. 244, Bernhardlaan 10.

Scheepvaart Afdeling: De Troy[…] tel. 724, Emmastad 133A.

Dok-afdeling: Van Hasselt, tel. 46[…] en De Boer, tel. 234.

Sportclub „Asiento": Hockey: Do[n]derdag as. zal er weer een onderli[nge] hockey-wedstrijd worden gespeeld tu[s]sen twee elftallen. Terrein Rio Canari[…] aanvang 16.50 uur.

Deze dame, lid van de Britse Vrouwelijke Koninklijke Marine-Dienst, beproeft radio-installaties voor de vliegtuigen van de Marine. Een nauwkeurig en veel zorg vereisend werk.

Geschiedenis van Bonaire

door

PATER VITUS BRENNEKER O.P.

V.

Een rooftocht, die der Compagnie een geduchte schade berokkende, was die van den Engelsman **David Gilbertson** in het jaar 1654. Hij stal „50.000 pont stockvishout, gerekent tot 25 gulden 't cento; 10 Lasten sout, 10 Stucken, 2 sware Cabels, hebbende gewogen 6000 pont, 3 anckers, voor 8 Jaren Interesse van 16.608 gulden". Dat was tezamen een waarde van bij de 25.000 gulden.

Een ander Engels bezoek, maar van onschuldige aard, bracht ons de wereldreiziger **Dampier** in 1681. Hij kwam niets roven, integendeel, hij heeft ons iets nagelaten, een reisbeschrijving, waarin ook een stukje over Bonaire staat. Hij zegt ervan: „Hier staan enkele huizen, niet meer dan een kwartier ver het land in, van de rede af: er zijn een Commandeur en zeven of acht soldaten. Deze soldaten hebben in vredestijd weinig anders te doen dan te eten en te slapen, zij houden nooit wacht, tenzij in tijd van oorlog.

Verder zijn er nog vijf of zes Indiaanse huisgezinnen; deze Indianen zijn akkerlieden, en planten maïs en Guinees-koren, alsook yams en patatos; doch hun voornaamste werk is vee hoeden, want dit eiland is overvloedig van geiten voorzien, waarvan jaarlijks een grote menigte naar Curaçao gezonden wordt. Daar zijn ook enige paarden, stieren en koeien, maar nooit heb ik er schapen gezien, hoewel ik het gehele eiland doorgetrokken ben.

De Zuidzijde bestaat uit vlak en laag land: daar zijn verschillende soorten van bomen, maar geen enkele biezonder hoog. Bij de huizen is een kleine springbron, waarvan de bewoners zich bedienen, hoewel het water zwartachtig is. Aan het Westeinde van het eiland is een goede fontein van vers water, waar drie of vier Indiaanse huisgezinnen wonen, maar op geen enkele andere plaats ziet men zoet water of huizen. Aan de Zuidzijde, dichtbij het Oosteinde is een goede zoutpan, waar de Nederlandse vaartuigen komen om zout te halen."

Een citaat van waarde, maar geheel en al betrouwbaar is het niet. Vreemd bijvoorbeeld, dat hij nergens schapen zag, terwijl volgens die andere wereldreiziger, Richshoffer, Bonaire het schapenland bij uitstek is. Vreemd eveneens die springbron van Noord-di-Saliña want dat moet wel de plaats zijn, die hij aanduidt. Die is er niet meer, noch daar noch elders, en de traditie, die dikwijls tot op de allerouste tijden teruggaat, weet er hoegenaamd niets van. Niet aan te nemen is het bericht, dat er achter Fontein geen mensen meer woonden. Daar leefde juist het meeste vee, en dat had verzorging nodig, en daar hebben in die tijden altijd de meeste mensen gewoond.

Omtrent 1660 heeft Bonaire's bevolking nog een geringe aanwas gekregen uit Noord-Amerika. Stuyvesant, die daar een nieuwe kolonie veroverd had, stuurde enige **Esopus Indianen**, die zich onwillig toonden, naar Bonaire, om den slaven in het bebouwen van het land en het garen van zout behulpzaam te zijn. Hun aantal vinden wij niet vermeld, evenmin of zij hier gebleven zijn.

HET ENGELSE TUSSENBESTUUR EN DE NA-ENGELSE PERIODE.

De drie eeuwen dat deze eilanden Nederlands gebied zijn, kennen twee kortstondige onderbrekingen, waarin de Engelsen zich ervan meester maakten, namelijk van 1800 tot 1802, en van 1807 tot 1816.

Van deze tijdperken valt weinig belangrijks te vertellen. Voor Bonaire is het voornaamste, dat de Engelsen het zo weinig waard hebben geacht, dat zij het gehele eiland eenvoudigweg aan een particulier verpachtten. Het kwam in handen van een op Curaçao woonachtig Noordamerikaans koopman, Foulke genaamd. Deze moest voor het land met alle slaven erbij de huurprijs van —! eeuwige schande voor Bonaire! **4000 gulden** per jaar betalen. De slaven kon hij gebruiken, maar moest ze zelf onderhouden. Zo waardeloos is Bonaire nog nimmer geschat.

Foulke wist wat hij deed. Hij maalde niet in het minst om de belangen van het land, en nog minder om die van zijn bewoners. Hij haalde er van af wat bruikbaar was. Vooral kapte hij hout, en dat natuurlijk het meest aan de rede, nu Plaja genoemd. Moest De Laet in 1634 reeds schrijven: „Dan daer wast overvloedigh roodt hout, welck nu eenighe jaren herwaerts bij de onse met groote menighte is gehaelt, soo dat nu ontrent de reede niet veel is overgebleven", dat wat er nog stond of erbij gegroeid was, sleepte Foulke weg. Nu nog lijden de Bonairianen onder dat lukraak wegkappen. Waar vroeger een dichtbegroeid bos stond, bevindt zich nu een kale zandvlakte. In droge maanden veroorzaakt deze zandstuivingen, die wekenlang duren en oog en keel aantasten. Het later gekomen kapverbod was ook om deze rede dringend noodzakelijk.

Bij de wederovername van het eiland door de Nederlanders onderging het geen noemenswaardige veranderingen, evenmin als dat het geval was geweest bij de overgang van Compagniebezit tot volledig staatsbezit in 1792. Alleen de vrijwording der slaven had voor Bonaire verregaande gevolgen. Maar daarover straks.

ZOUT.

Een product dat tegenviel.

Aan de Zuid-West zijde van Bonaire ligt het uitgestrekte Pekelmeer, een ondiep, sterk zouthoudend water. Als zon en wind veel water hebben doen verdampen, wordt het resterende water oververzadigd, en zet een dikke, ongelijke korst zout af. Hier en daar droogt alle water uit, en ligt het zout zomaar voor het opscheppen.

Dat Bonaire zout leverde, was reeds bekend voordat de Compagnie er meesteres over was. Scheepsladingen vol waren er reeds weggehaald. Maar dat het de moeite zou lonen om de natuurlijke pannen te cultiveren, daarvan scheen de Kamer van Amsterdam niet overtuigd te wezen. En terecht. Toch werd er in de aanvang van het Nederlandse bewind wel aan de zoutpannen gedacht, daar dit onmisbare product vanwege de oorlog met Portugal uit dat land niet meer kon betrokken worden. Dat bleek wel uit de ver[…]gunning aan een zekeren **Jan Claesse[n] van Campen.** Er „wert verstaen Ja[n] Claessen in occasie te gebruicken o[p] eylandt Curaçao tot maecken van so[ut] off andere dienst, daer hij toe bequae[m] bevonden mocht worden, volgens i[n]structie hem te geven". En Ja[n] Claessen zelf „versouckt te wete[n] met wat volck hij met sout maecke[n] beginnen sal, alsoo hij de plannen s[al] moeten bedijcken". Een ernstige pogin[g] dus. Of deze man er werkelijk toe g[e]komen is zijn plannen uit te voeren, e[n] of hij ook op Bonaire gewerkt heef[t] is niet na te gaan.

Het schijnt van niet. Toen het er o[p] aan kwam, en men de kosten overza[g] bleek de Compagnie er in de eers[te] jaren wel enig, maar niet biezond[er] veel heil in te zien. Om het bedrijf [te] cultiveren waren dammen nodig, o[m] de toevoer van zoutwater te regele[n] en het toevloeien van regenwater, d[at] het zout oplost, tegen te gaan. E[r] moesten slavenhuisjes worden g[e]bouwd, wegen aangelegd en stijge[rs] gemaakt om het zout te kunnen i[n]schepen. Bovendien is de zoutafze[t]ting, met of zonder cultivering, alt[ijd] onregelmatig, en dus enigszins r[is]quant.

Wordt vervo[lgd]